

Strategi Terjemahan Literal Dalam Komunikasi Lisan Pelajar Pusat Bahasa Jepun

Muhammad Alif Redzuan
muhammadalif@upm.edu.my

Normaliza Abd Rahim
normaliza@upm.edu.my

Jusang Bolong
jusang@upm.edu.my

Zaid Mohd Zain,
zaid@upm.edu.my
Universiti Putra Malaysia

Abstrak

Kajian ini memberi fokus dalam aktiviti perbincangan berpasangan oleh pelajar Melayu yang mempelajari bahasa Jepun sebagai bahasa asing di Pusat Bahasa Jepun Institut Perindustrian Malaysia – Jepun. Pelajar yang terlibat mengalami proses pembelajaran bahasa Jepun selama lapan bulan sebelum menjalani latihan perindustrian selama tiga tahun di Jepun. Kajian ini bertujuan untuk menganalisis penggunaan strategi terjemahan literal bagi mengatasi masalah komunikasi dalam interaksi mereka. Responden kajian terdiri daripada 8 orang pelajar Melayu yang mempelajari bahasa Jepun tahap tinggi. Instrumen kajian terdiri daripada rakaman video dan audio perbincangan berpasangan yang digunakan untuk mengenal pasti strategi terjemahan literal. Kajian ini dilakukan selama 10 jam dalam masa seminggu. Dapatan kajian dianalisis dengan menggunakan Taksonomi Strategi Komunikasi. Dapatan kajian mendapati penggunaan strategi terjemahan literal

memberi manfaat kepada responden untuk berkomunikasi dengan lebih baik. Adalah diharapkan supaya kajian akan datang dapat bertumpu kepada strategi terjemahan literal dalam pengucapan awam pelajar bahasa Jepun.

Kata kunci strategi terjemahan literal; interaksi lisan; komunikasi lisan; bahasa Jepun; bahasa asing

Abstract

This study focuses on pair discussion activities by Malay students learning Japanese as foreign language at the Japanese Industrial Institute Malaysia – Japan. Students involved experience the process of learning Japanese language for eight months before undergoing industrial training for three years in Japan. This study aims to analyze the use of literal translation strategies to overcome communication problems in their interaction. The respondents were eight Malay students learning advance level of Japanese language. Instruments consisted of video and audio recordings on pair discussion used to identify literal translation strategy. This study was conducted for 10 hours in a week. The findings were analyzed using the Communication Strategy Taxonomy. Results showed that the use of literal translation strategy is beneficial to the respondent to communicate better. It is hoped that future research could focus on literal translation strategies in public speaking among Japanese students.

Keywords *literal translation strategy; oral interaction; oral communication; Japanese foreign language*

Pengenalan

Matlamat utama pelajar Melayu yang mempelajari bahasa Jepun di Pusat Bahasa Jepun, Institut Perindustrian Malaysia –Jepun ialah penguasaan kemahiran komunikasi lisan. Ini adalah kerana mereka harus menggunakan bahasa Jepun untuk berkomunikasi dengan rakan sekerja dan majikan mereka apabila menjalani latihan intensif perindustrian di Jepun selama 3 tahun. Tanpa penguasaan kemahiran komunikasi bahasa Jepun yang baik, pelajar tersebut akan menghadapi masalah untuk mengekalkan perbualan mereka apabila berinteraksi

dengan penutur natif Jepun. Apabila timbul masalah komunikasi, maka pelajar tersebut sama ada secara sedar atau tidak akan menggunakan pelbagai strategi komunikasi untuk menyampaikan mesej pada pasangan interaksi mereka. Namun demikian ada juga pelajar yang mengambil jalan pintas dengan menamatkan perbualan mereka apabila menghadapi masalah komunikasi.

Tahap pelajar bahasa Jepun dalam kemahiran membaca dan menulis adalah lebih baik berbanding dengan kemahiran mendengar dan bertutur mereka yang sederhana atau rendah (Muhammad Alif Redzuan, 2005). Justeru itu, pelajar memerlukan strategi komunikasi yang boleh membantu mereka untuk menyelesaikan masalah yang mereka hadapi dalam interaksi komunikasi lisan dalam kehidupan yang sebenar (Roslina Mamat, 1999; Suzana Ismail, 2004; Sanimah Hussin, 2007). Kajian Sanimah Hussin & Muhammad Alif Redzuan (2010) mendapati pelajar tahap tinggi lebih banyak menggunakan strategi terjemahan literal berbanding pelajar tahap rendah. Hal ini demikian kerana pelajar tahap tinggi bersungguh-sungguh untuk menyampaikan mesej berbanding pelajar tahap rendah yang memilih jalan pintas menamatkan perbualan mereka sekiranya timbul masalah komunikasi. Kajian Hazlina Abdul Rahim, Normaliza Abd Rahim & Roslina Mamat (2012) juga menunjukkan pelajar bahasa Perancis dan bahasa Jepun paling banyak menggunakan strategi kognitif. Ini selari dengan kajian Hazlina Abdul Halim *et al.* (2008b) yang mendapati bahawa terjemahan literal sememangnya strategi komunikasi yang paling kerap digunakan oleh pelajar bahasa Perancis. Tujuan utama kajian ini dijalankan adalah untuk mengkaji pelajar Melayu yang mempelajari bahasa Jepun di Pusat Bahasa Jepun, Institut Perindustrian Malaysia–Jepun mengatasi jurang komunikasi bahasa Jepun mereka melalui penggunaan strategi terjemahan literal bagi mengatasi masalah komunikasi dalam interaksi mereka.

Strategi Terjemahan Literal

Definisi terjemahan literal (*literal translation*) ditakrifkan sebagai terjemahan perkataan demi perkataan dari bahasa sumber kepada bahasa sasaran (Richards & Schmidth, 2002). *Literal translations is to translate a word or an expression word for word*” (Molina & Hurtado, 2001). Dalam terjemahan literal, walaupun bentuk tatabahasa bahasa sumber ditukarkan ke dalam bahasa sasaran, namun maknanya di

luar konteks. Menurut Norizah Ardi, Rozaimah Rashidin, Midiyana Mohamad, Rozaimah Rashidin & Zuraidah Jantan (2009), kaedah terjemahan literal boleh difahami sebagai kaedah yang digunakan dengan menggantikan perkataan atau frasa dalam ayat tanpa perlu melakukan perubahan yang besar terhadap kedudukan struktur atau susunannya. Dörnyei (1995) mendefinisikan terjemahan literal merupakan strategi pelajar menterjemahkan satu item leksikal, idiom atau sesuatu struktur daripada bahasa ibunda mereka kepada bahasa kedua atau bahasa asing.

Strategi terjemahan literal ditakrifkan sebagai satu strategi di mana penutur secara literal menterjemahkan perkataan demi perkataan daripada bahasa pertama atau sumber kepada bahasa sasaran. Penutur boleh menterjemahkan perkataan atau frasa daripada bahasa pertama atau sumber dan menggunakan perkataan atau frasa tersebut dalam pertuturan bahasa sasaran. Penutur boleh juga menterjemahkan struktur daripada bahasa pertama atau sumber dan menggunakannya semasa bercakap dalam bahasa sasaran. Menurut Blum-Kulka & Levenston (1983: 132), pelajar yang menggunakan strategi terjemahan literal menunjukkan bahawa mereka berfikir dalam bahasa ibunda mereka. Responden kajian menggunakan bahasa Melayu ketika menghadapi masalah komunikasi dan seterusnya menterjemahkan sama ada perkataan atau frasa secara literal ke dalam bahasa Jepun daripada bahasa Melayu. Dalam penggunaan strategi ini, kebiasaannya ujaran yang didengar adalah ganjil dan sukar difahami oleh pendengar.

Kerangka Strategi Terjemahan Literal taksonomi Dörnyei & Scott

Berikut adalah huraian bagi tiga jenis strategi terjemahan literal bahasa Jepun yang diujarkan secara langsung daripada bahasa Melayu yang menggunakan taksonomi Strategi Komunikasi (Dörnyei & Scott, 1997) untuk menganalisis data yang dipetik daripada kajian Suzana Ismail (2004).

Strategi Terjemahan Literal Struktur Soalan

Strategi terjemahan literal struktur soalan bermaksud penutur menterjemah struktur soalan daripada bahasa Melayu ke dalam bahasa Jepun. Contoh daripada dapatan kajian: *だから、ほんとうの前？* (Oleh itu, betul-betul depan?)

Subjek dalam contoh dapatan kajian Suzana Ismail (2004) menterjemahkan secara literal struktur soalan daripada bahasa Melayu ke dalam bahasa Jepun (だから、ほんとうの前? – (Oleh itu, betul-betul depan?). Namun begitu, struktur ini tidak betul dalam bahasa Jepun kerana perkataan ほんとうの tidak sepatutnya berada dalam soalan ini. Hanya perlu menggunakan だから、ちょうど前? sudah cukup untuk menyampaikan mesej oleh penutur kepada pendengar. Ini nyata menunjukkan subjek telah benar-benar menterjemahkan secara literal struktur soalan bahasa Melayu ke dalam bahasa Jepun.

Strategi Terjemahan Literal Perkataan/Frasa

Strategi terjemahan literal perkataan/frasa membawa makna penutur menterjemah perkataan atau frasa daripada bahasa pertama/ sumber dan menggunakannya dalam pertuturan bahasa sasaran; seperti contoh berikut : 牛の車 (Kereta lembu).

Subjek dalam contoh dapatan kajian Suzana Ismail (2004) menterjemahkan secara literal frasa “kereta lembu” daripada bahasa Melayu kepada bahasa Jepun dengan menyatakan “牛の車”. Frasa bahasa Jepun yang betul untuk menyatakan kereta lembu ialah “去勢牛カート”. Subjek menyatakan bahawa apabila mereka tidak ingat perkataan atau frasa dalam bahasa Jepun, atau apabila mereka tidak tahu perkataan atau frasa yang sesuai untuk digunakan, mereka beralih kepada bahasa Melayu. Akibatnya mereka menterjemahkan perkataan atau frasa bahasa Melayu terus ke dalam bahasa Jepun tanpa mengambil kira sama ada perkataan atau frasa tersebut adalah sesuai atau tidak dalam konteks tertentu. Maklumat ini boleh diambil sebagai petunjuk bahawa subjek menggunakan strategi terjemahan literal sebagai satu kaedah untuk membantu mereka menyelesaikan masalah kosa kata mereka.

Strategi Terjemahan Literal Bentuk Bahasa Melayu

Strategi terjemahan literal bentuk bahasa Melayu bermaksud penutur menterjemahkan bentuk bahasa pertama secara literal dalam pertuturan bahasa sasaran. Sebagai contoh: あのう、あの、形のランプは～ (Aaa, aaaa, bentuk lampu).

Subjek dalam contoh dapatan kajian Suzana Ismail (2004) menterjemah secara literal struktur bahasa Melayu kepada bahasa

Jepun. Struktur yang betul dalam bahasa Jepun sepatutnya ialah (ランプの形は) tetapi subjek menggunakan struktur bahasa Melayu iaitu bentuk lampu (形のランプは) yang strukturnya terbalik daripada struktur bahasa Jepun. Penggunaan strategi terjemahan literal adalah disebabkan oleh hakikat bahawa subjek kajian bergantung kepada bahasa pertama mereka dalam merangka ujaran kerana pengetahuan sintaksis dan leksikal mereka yang terhad dalam bahasa Jepun.

Sorotan Literatur

Kajian Grainer (2012) memberi fokus dalam penggunaan strategi komunikasi lisan dalam kalangan pelajar bahasa Jepun tanpa mengira tahap kemahiran dan kecekapan bahasa pelajar di universiti Australia. Kajian ini bertujuan untuk menganalisis sama ada terdapat penggunaan strategi Bedrock (Green & Oxford, 1995) dalam kalangan pelajar bahasa Jepun di Australia. Kajian Grainer dibahagikan kepada dua bahagian di mana responden kajian pertama terdiri daripada 19 orang pelajar berbangsa Australia yang mempelajari bahasa Jepun. Instrumen kajian terdiri daripada temu duga. Data temu duga direkodkan, dianalisis, dan disusun menjadi sebuah inventori untuk mengenal pasti strategi komunikasi yang digunakan oleh pelajar bahasa Jepun. Manakala kajian kedua melibatkan 106 orang pelajar perempuan dan 50 orang pelajar lelaki daripada pelbagai universiti di Queensland, Australia menggunakan instrumen kajian borang soal selidik dalam talian. Analisis statistik telah digunakan untuk menganalisis data yang dikumpulkan melalui borang soal selidik. Dapatan kajian mendapati pelajar menggunakan pelbagai strategi lisan dan mendengar untuk mengekalkan interaksi dalam bahasa Jepun serta wujudnya strategi Bedrock (Green & Oxford, 1995) dalam kalangan pelajar bahasa Jepun di Australia. Implikasi kajian mencadangkan penggunaan komunikasi strategi diajar dalam konteks pembelajaran bahasa Jepun setiap hari.

Satu kajian penerokaan telah dijalankan oleh Hazlina Abdul Halim, Normaliza Abd Rahim & Roslina Mamat (2012) bertujuan untuk menganalisis persepsi pelajar Malaysia terhadap pelbagai jenis strategi pembelajaran dan menyenaraikan strategi pembelajaran yang paling banyak dan sedikit digunakan dalam pembelajaran bahasa Perancis dan bahasa Jepun sebagai bahasa asing di Universiti Putra Malaysia. Kajian ini juga bertujuan untuk mencari persamaan

dan perbezaan strategi yang digunakan dalam kalangan pelajar bahasa Perancis dan bahasa Jepun. Responden untuk kajian ini terdiri daripada 100 orang pelajar bahasa Perancis dan bahasa Jepun. Kajian ini menggunakan kaedah pengumpulan data kuantitatif dengan menggunakan Inventori Strategi Pembelajaran Bahasa (Oxford, 1990) sebagai instrumen kajian untuk menyiasat kekerapan strategi pembelajaran bahasa yang digunakan oleh pelajar bahasa Perancis dan bahasa Jepun. Dapatan kajian menunjukkan pelajar Malaysia secara umum kerap menggunakan strategi pembelajaran. Secara keseluruhannya, pelajar-pelajar bahasa Jepun dan bahasa Perancis telah dilihat paling banyak menggunakan strategi kognitif dan metakognitif. Manakala strategi paling sedikit digunakan oleh pelajar adalah strategi afektif dan memori. Implikasi kajian ini mencadangkan agar strategi pembelajaran digunakan untuk membantu pengajaran bahasa Perancis dan bahasa Jepun di Malaysia.

Roslina Mamat, Normaliza Abd Rahim & Hazlina Abdul Rahim (2012) telah menjalankan kajian pemerolehan berfokus kepada mengenal pasti bentuk celahan pemandu pelancong Malaysia dan melihat sama ada celahan yang dilakukan boleh mengganggu perbualan ketika pemandu pelancong Malaysia berinteraksi dengan pelancong Jepun. Responden kajian terdiri daripada empat subjek kajian yang terlibat dalam perbualan, iaitu pemandu pelancong (G1 & G2) dan pelancong Jepun (T1 & T2). Instrumen kajian ialah *IC Recorder* yang merakam perbualan antara responden kajian selama dua jam. Rakaman tersebut kemudian dibuat transkripsi mengikut kaedah yang diperkenalkan oleh Usami (2000). Dapatan kajian mendapati bahawa terdapat dua bentuk celahan iaitu celahan yang mengganggu perbualan dan celahan yang membantu perbualan. Celahan mengganggu berlaku kerana pemandu pelancong tidak memahami penggunaan ujaran seperti '*kedo*' (tetapi) dan '*anou...*' oleh pelancong Jepun yang ingin menyambung perbualan tetapi ketidakpekaan pemandu pelancong menyebabkan rampasan giliran perbualan oleh pemandu pelancong. Manakala celahan membantu berlaku apabila membantu penutur dalam mencari perkataan sebenar serta maklumat tambahan kepada pendengar lalu merencanakan perbualan. Kajian ini memberi implikasi kepada pendidik dan perangka sukatan pelajaran dalam merangka sukatan pelajaran pembelajaran bahasa Jepun kepada bakal pemandu pelancong berbahasa Jepun.

Sanimah Hussin & Muhammad Alif Redzuan (2010) telah menjalankan kajian untuk mengenal pasti jenis-jenis strategi komunikasi yang digunakan oleh pelajar tahap rendah dan tahap

tinggi ketika berkomunikasi dalam bahasa Jepun di Universiti Putra Malaysia. Kajian ini juga bertujuan untuk mengenal pasti strategi komunikasi yang paling banyak digunakan untuk mengatasi masalah komunikasi dalam bahasa Jepun. Responden kajian terdiri daripada 20 orang pelajar lelaki dan perempuan tahap dua dan tiga daripada etnik Cina. Instrumen kajian terdiri daripada satu set soalan soal selidik dan rakaman video serta audio. Analisis statistik data soal selidik mendapati penggunaan strategi penukaran kod adalah paling tinggi dan strategi penciptaan perkataan baru adalah paling rendah. Manakala analisis data transkripsi pula mendapati pelajar tahap tinggi paling banyak menggunakan strategi komunikasi berbanding pelajar tahap rendah. Apa yang menarik dalam kajian ini ialah pelajar tahap rendah mengambil jalan mudah menamatkan perbualan mereka apabila timbul masalah komunikasi. Implikasi kajian mencadangkan penggunaan komunikasi strategi diterapkan dalam sukatan pelajaran bahasa Jepun dan juga buku teks pelajar supaya pelajar dapat mempelajari dan menguasai strategi komunikasi yang sesuai untuk menyampaikan mesej dengan lebih baik.

Bertitik tolak daripada sorotan kajian di atas, kertas kerja ini berfokus untuk mengkaji bagaimana pelajar bahasa Jepun menggunakan strategi terjemahan literal dalam interaksi mereka dan melihat bagaimana pelajar bahasa Jepun mengatasi masalah komunikasi dalam situasi di mana timbulnya masalah pemahaman untuk mencapai persefahaman mesej. Kajian ini menggunakan kerangka taksonomi Doney & Scott (1997) untuk mengkaji strategi terjemahan literal dalam komunikasi lisan pelajar Pusat Bahasa Jepun di Institut Perindustrian Malaysia –Jepun. Oleh itu, objektif kajian ini adalah untuk mengenal pasti dan membincangkan penggunaan strategi terjemahan literal oleh pelajar Pusat Bahasa Jepun dalam mengatasi masalah komunikasi dalam interaksi mereka.

Metodologi

Sampel untuk kajian ini adalah terdiri daripada 8 orang pelajar Institut Perindustrian Malaysia –Jepun yang mempelajari bahasa Jepun di Pusat Bahasa Jepun sebagai mata pelajaran wajib sebelum menjalani latihan perindustrian di syarikat Jepun yang terpilih selama tiga tahun. Mereka terdiri daripada bangsa Melayu dan berumur di antara 22 tahun hingga 26 tahun, yang mempelajari bahasa Jepun di peringkat tahap

tinggi. Kajian ini telah dijalankan di Institut Perindustrian Malaysia –Jepun yang terletak di Beranang, Selangor Darul Ehsan.

Instrumen untuk kajian ini ialah aktiviti interaksi berpasangan. Responden kajian dikehendaki membuat tiga tugas lisan yang setiap satunya melibatkan masa interaksi selama 20 minit. Aktiviti lisan ini bertujuan untuk mengenal pasti strategi terjemahan literal dilakukan oleh pelajar dan membincangkan sama ada strategi ini dapat membantu pelajar mengatasi masalah komunikasi yang timbul ketika interaksi berlangsung. Aktiviti lisan responden kajian telah dirakam dengan menggunakan perakam video dan *IC Recorder*. Pengkaji juga membuat pemerhatian secara langsung untuk mencatatkan segala aktiviti yang berlaku antara responden kajian sewaktu rakaman dijalankan. Rakaman berdasarkan transkripsi didengar berulang kali bagi mendapatkan ‘bentuk’ dan ‘jenis’ strategi terjemahan literal yang dihasilkan oleh responden kajian.

Para responden diberikan taklimat sebelum setiap tugas lisan dijalankan. Pengkaji memastikan bahawa rakaman interaksi responden kajian adalah hampir kepada interaksi asli dan bukannya yang dirancang. Asli merujuk kepada idea bahawa interaksi yang direkodkan harus semula jadi dan bukannya eksperimen, bukan dihasilkan secara kerjasama responden atau provokasi oleh penyelidik. Tugas lisan ini dikaji dengan mengelaskan strategi terjemahan literal yang dilakukan oleh responden kajian mengikut Taksonomi Strategi Komunikasi (Dörnyei & Scott, 1997). Dörnyei & Scott (1997) telah mengkaji semula artikel kajian strategi komunikasi dan telah meringkaskan taksonomi dan definisi strategi komunikasi yang dicadangkan oleh penyelidik-penyelidik dalam bidang strategi komunikasi. Dörnyei & Scott (1997) telah mengklasifikasikan strategi komunikasi mengikut cara pengurusan masalah; iaitu, bagaimanakah strategi komunikasi menyumbang untuk menyelesaikan konflik dan mencapai persefahaman dalam komunikasi (Dörnyei & Scott, 1997:198). Taksonomi strategi komunikasi Dörnyei & Scott (1997) dibahagikan kepada tiga kategori iaitu: i) strategi langsung, ii) strategi tidak langsung dan iii) strategi interaksi.

Data kajian yang dikumpulkan oleh pengkaji dianalisis secara kualitatif dengan mengenal pasti strategi terjemahan literal yang dilakukan oleh responden, dengan mengelaskan strategi terjemahan literal tersebut dan membuat penjelasan tentang strategi terjemahan literal yang ditemui. Rakaman tersebut kemudian dibuat transkripsi dan diberi simbol tertentu. Bagi tujuan analisis data, pengkaji membuat terjemahan kepada bahasa Melayu.

Keputusan dan Perbincangan

Hanya terjemahan literal daripada bahasa Melayu ke dalam bahasa Jepun diambil kira dalam kajian ini kerana responden hanya menggunakan bahasa Melayu dan bahasa Jepun dalam perbincangan. Untuk analisis data, kajian ini hanya menganggap keadaan di mana responden menterjemahkan secara literal struktur soalan bahasa Melayu ke dalam bahasa Jepun, seperti juga keadaan di mana perkataan atau frasa diterjemahkan daripada bahasa Melayu kepada bahasa Jepun. Dapatan kajian ini menunjukkan terdapat tiga jenis strategi terjemahan yang digunakan oleh responden kajian untuk mengatasi masalah komunikasi mereka ketika berinteraksi dengan pasangan mereka. Strategi terjemahan literal tersebut ialah strategi terjemahan literal struktur soalan, strategi terjemahan literal perkataan/frasa dan strategi terjemahan literal struktur bahasa Melayu kepada bahasa Jepun. Perbincangan dimulakan dengan strategi terjemahan literal struktur soalan.

Strategi Terjemahan Literal Struktur Soalan

Contoh-contoh strategi terjemahan literal struktur soalan di bahagian ini menunjukkan bagaimana responden kajian tidak memikirkan tentang kesalahan struktur soalan yang ditukarkan daripada bahasa Melayu kepada bahasa Jepun untuk membolehkan mereka meneruskan perbualan dengan pasangannya. Oleh sebab penutur ingin meneruskan perbualan, apabila perlu, mereka akan menterjemahkan struktur soalan bahasa Melayu kepada bahasa Jepun agar mereka dapat meneruskan kepada bahagian seterusnya dalam ujaran mereka. Antara contoh strategi terjemahan literal struktur soalan yang dilakukan oleh responden kajian adalah seperti berikut:

Contoh 1

- R 1: ほんとうの*i-phone*? *i-phone*?
(Betul-betul *i-phone*?*i-phone*?)
R 2: はい。
(Ya)

R1 menggunakan strategi terjemahan literal struktur soalan iaitu “ほんとうの *i-phone*? *i-phone*? (Betul-betul *i-phone*?*i-phone*?)” untuk membolehkannya meneruskan ujarannya. Namun demikian, struktur soalan ini tidak betul dalam bahasa Jepun kerana responden sebenarnya ingin tahu adakah telefon bimbit R2 adalah telefon *i-phone* asli bukannya *i-phone* tiruan. R1 sepatutnya menggunakan bentuk soalan (その*i-phone*は本物?) Ini nyata menunjukkan subjek telah benar-benar menterjemahkan secara literal struktur soalan bahasa Melayu ke dalam bahasa Jepun. Responden kajian memanipulasi pengetahuan linguistiknya sama ada dengan kreativiti morfologi atau pemindahan untuk mengatasi batasan dalam penghasilan ujarannya.

Contoh 2

- R 1: どこで...どこで...喫茶店?
(Mana...Mana...kafe?)
R 2: メナラチン...
(Menara Chin)

R1 menggunakan strategi terjemahan literal struktur soalan di dalam ujarannya iaituどこで...どこで...喫茶店? (Mana... Mana... kafe?) (struktur soalan tidak betul, sepatutnya喫茶店はどこですか.) (Di manakah Kafe?)” Ini adalah kerana R1 berfikir dalam bahasa Melayu kemudian barulah dia menterjemahkannya ke dalam bahasa Jepun apabila menghadapi masalah dalam komunikasinya (Blum-Kulka & Levenston, 1983: 132). Apabila ditanya kepada R1 mengapa dia menterjemahkan struktur soalan bahasa Melayu ke dalam bahasa Jepun, jawapannya ialah kadang-kala dia berfikir dalam bahasa Melayu kemudian barulah dia mengujarkannya dalam bahasa Jepun apabila terlupa struktur ayat atau tatabahasa bahasa Jepun.

Strategi Terjemahan Literal Perkataan/Frasa

Contoh-contoh strategi terjemahan literal perkataan/frasa di bahagian ini menunjukkan responden kajian menyatakan bahawa apabila mereka tidak ingat perkataan atau frasa dalam bahasa Jepun, atau apabila mereka tidak tahu perkataan yang sesuai untuk digunakan, mereka beralih kepada bahasa Melayu. Akibatnya mereka menterjemahkan perkataan atau frasa bahasa Melayu terus ke dalam bahasa Jepun

tanpa mengambil kira sama ada perkataan atau frasa tersebut adalah sesuai dalam konteks ujaran. Maklumat ini boleh diambil sebagai petunjuk bahawa responden kajian menggunakan strategi terjemahan literal perkataan/frasa sebagai satu kaedah untuk membantu mereka menyelesaikan masalah kosa kata mereka. Berikut ialah contoh dapatan kajian:

Contoh 3

R 1: でもちよつと違います...違います...でもちよつと違います

(tetapi tidak betul... tidak betul...tetapi tidak betul...)

R 2: どうして

(Mengapa)

R 1: なにが違います

(ada yang tidak betul...)

R1 ingin menyatakan bahawa ada perbezaan antara dirinya dengan R2 namun R1 tidak tahu perkataan atau frasa bahasa Jepun yang betul untuk menyempurnakan ujarannya. Maka R2 bertanya mengapa R1 menyatakan “でもちよつと違います...違います...でもちよつと違います...”. Namun R1 hanya menjawab “なにが違います...” dengan harapan R2 memahami ujaran sebelum ini. Apabila ditanya kepada R1 mengapa dia menterjemahkan secara literal, dia menyatakan bahawa dia hanya terfikir tentang frasa “でもちよつと違います” yang selalu digunakan untuk menidakkan sesuatu pernyataan dalam bahasa Jepun. Walaupun dia sedar ketidaksesuaian frasa yang dipilihnya, namun strategi terjemahan literal yang digunakan oleh R1 dapat membantunya menyelesaikan masalah komunikasinya.

Contoh 4

R4: IKM Lumutはどこですか。

(Di manakah IKM Lumut?)

R3: IKM LumutはPerakの中ですか。

(IKM Lumut di dalam negeri Perak)

R3 menggunakan strategi terjemahan literal perkataan/frasa di dalam ujarannya iaitu IKM LumutはPerakの中ですか。(IKM Lumut di dalam negeri Perak) [penggunaan perkataan yang tidak tepat,

sepatutnya IKM LumutはPerakにあります。] (IKM Lumut terletak di negeri Perak). Dapatan kajian ini menunjukkan bahawa responden kajian berfikir dalam bahasa ibunda (Blum-Kulka & Levenston, 1983: 132) mereka iaitu bahasa Melayu ketika menghadapi masalah komunikasi dan seterusnya menterjemahkan ke dalam bahasa Jepun sama ada perkataan atau frasa secara literal daripada bahasa Melayu. Apabila ditanya kepada R3 tentang jawapannya kepada R4 dalam perbualan tadi, R3 menyatakan dia tidak sedar bahawa penggunaan frasaの中で tidak sesuai dalam jawapannya. Ini adalah kerana R3 menganggap penggunaan frasaの中で yang bermaksud di dalam boleh digunakan untuk menunjukkan lokasi kedudukan tempat.

Strategi Terjemahan Literal Bentuk Bahasa Melayu

Contoh-contoh strategi terjemahan literal bentuk bahasa Melayu di bahagian ini menunjukkan responden kajian menyatakan penggunaan strategi terjemahan literal adalah disebabkan oleh hakikat bahawa subjek kajian bergantung kepada bahasa pertama mereka iaitu bahasa Melayu dalam merangka ujaran mereka kerana pengetahuan sintaksis dan leksikal mereka yang terhad dalam bahasa Jepun.

Contoh 5

- R 6: 今朝、A先生におこりました...
(Pagi tadi, saya dimarahi oleh Cikgu A...)
R 5: そう
(Oh ya....)
R 6: だから...私は良くなりました。
(Oleh itu, saya sudah baik.)

R6 ingin menyatakan kepada R5 bahawa dia telah dimarahi oleh Cikgu A. Kemudian R5 menjawab そう ... (Oh...). Apabila mendengar respons R5, R6 terus menyatakan bahawa selepas dimarahi oleh Cikgu A, dia merasa sudah menjadi baik. Sebenarnya ini merupakan struktur bahasa Melayu yang diterjemahkan ke dalam bahasa Jepun yang mana bermakna walaupun dimarahi oleh cikgu, tapi dia tak apa-apa (baik sahaja).

Contoh 6

- R8: 温泉...あのう...暑い水です。

(Kolam air panas... air panas.)

R7: Ah! Ah!... あのう

(Ah! Ah! ...)

R8: 暑い池です。

(Kolam panas)

R7: はい...はい...

(Ya... ya...)

R8 ingin menyatakan mengenai kolam air panas yang terdapat di Pulau Hokkaido yang sejuk. Pada awal perbualan R8 menyebut dengan tepat kosa kata “温泉” yang bermakna kolam air panas yang diikuti dengan penerangan air panas. Namun R7 tidak memahami apa yang dikatakan oleh R8 tentang kolam air panas, maka R8 terus menggunakan strategi terjemahan literal bentuk bahasa Melayu untuk menyampaikan makna “温泉” secara literal dalam bahasa Jepun melalui bentuk bahasa Melayu iaitu 暑い池です (Kolam panas).

Rumusan

Daripada dapatan kajian, dapat dibuat rumusan bahawa masalah kekurangan pengetahuan linguistik dari segi kosa kata atau tatabahasa membantutkan komunikasi responden. Oleh yang demikian, responden yang masih belum menguasai bahasa Jepun dengan sepenuhnya banyak menggunakan strategi berdasarkan bahasa ibunda seperti strategi terjemahan literal untuk menyampaikan mesej. Ini selaras dengan hujah Willems (1987) bahawa penggunaan strategi komunikasi membolehkan pelajar yang lemah untuk *develop a feeling of being able to do something with the language* dan dengan itu memperolehi motivasi pembelajaran bahasa (Willems, 1987; Faerch & Kasper, 1983; Bialystok, 1990; Dörnyei, 1995). Strategi terjemahan literal digunakan untuk memberi kelancaran pertuturan kepada responden untuk memikirkan idea yang ingin disampaikan dalam bahasa Melayu. Pada umumnya, penggunaan strategi terjemahan literal memberi manfaat kepada responden untuk berkomunikasi dengan lebih baik.

Kesimpulan

Daripada dapatan kajian, dapat dibuat kesimpulan bahawa walaupun

responden memperlihatkan masalah komunikasi namun mereka masih dapat menangani masalah komunikasi tersebut dengan menggunakan strategi terjemahan literal, kerana semasa terjemahan literal dilakukan, mereka dapat memikirkan tentang perkataan yang sesuai untuk diujarkan. Oleh yang demikian, responden dapat menyampaikan maksud dengan lebih sempurna dan lebih bermakna.

Implikasi kajian ini adalah untuk meningkatkan kesedaran pelajar mengenai penggunaan strategi terjemahan literal yang betul agar dapat digunakan dalam proses pengajaran dan pembelajaran bahasa Jepun untuk meningkatkan penguasaan bahasa Jepun pelajar dalam mengatasi masalah yang timbul dalam komunikasi lisan. Kajian akan datang diharap dapat melihat strategi terjemahan literal dalam pengucapan awam pelajar bahasa Jepun.

Rujukan

- Ainol Madziah Zubairi & Isarji Hj Sarudin. (2009). Motivation to Learn A Foreign Language in Malaysia. *GEMA Online: Journal of Language Studies*, 9(2), 73–87.
- Ashinida Aladdin. (2012). Analisis Penggunaan Strategi Komunikasi dalam Komunikasi Lisan Bahasa Arab. *GEMA Online: Journal of Language Studies*, 12(2), 645–666.
- Bialystok, E. (1990). *Communication Strategies: A Psychological Analysis of Second Language Use*. Oxford: Basil Blackwell.
- Blum-Kulka, S. & Levenston, E.A. (1983). 'Universals of lexical simplification' in *Strategies in Interlanguage Communication*, eds. C. Faerch and G. Kasper. London: Longman.
- Dörnyei, Z. (1995). On the Teachability of Communication Strategies. *TESOL Quarterly*, 2, 55–85. Dörnyei, Z & Scott, M. L. (1997). Communication strategies in a second language: Definition and Taxonomies. *Language Learning*, 47, 173–210.
- Faerch, C. & Kasper, G. (1983). Plans and Strategies in Foreign Language Communication. In Faerch, C. & Kasper, G. (eds), *Strategies in Interlanguage Communicatio*. London: Longman.
- Grainger, P. R. (2012). Bedrock/Core, Base, Plus, and Threshold Strategies in the JFL Context. *Foreign Language Annals*, 45, 379–383.
- Green, J. M., & Oxford, R. (1995). A Closer Look at Learning Strategies, L2 Proficiency and Sex. *TESOL Quarterly*, 29, 261–297.
- Hazlina Abdul Halim, Normaliza Abdul Rahim & Roslina Mamat (2012).

- Students' Perceptions of Learning Strategy in French and Japanese Language Learning: A Quantitative Approach. *The Public Administration and Social Policies Review IV Year*, 1(8), 80–93
- Masuda, K. (2009). Acquiring Interactional Competence in A Study Abroad Context: Japanese Language Learners' Use of the Interactional Particle *ne*. *The Modern Language Journal*, 95, 519–540.
- MuhammadAlifRedzuan. (2005). *Sikap Pelajar Cina Terhadap Pembelajaran Bahasa Jepun di Universiti Putra Malaysia*. Disertasi Sarjana Belum Diterbitkan. Universiti Malaya.
- Molina.L & Hurtado A. (2002). "Translation Techniques Revisited: A Dynamic and Functionalist Approach" *Meta (Translation Journal)*, 47, 498–512.
- Norizah Ardi, Rozaimah Rashidin, Midiyana Mohamad, Rozaimah Rashidin & Zuraidah Jantan (2009). *Pengantar Prinsip Penerjemahan*. Sri Kembangan: August Publishing Sdn.Bhd.
- Ohta, A. S. (2001a). *Second language acquisition processes in the classroom: Learning Japanese*. Mahwah, New Jersey: Erlbaum.
- Ohta, A. S. (2001b). A longitudinal study of the development of expression of alignment in Japanese as a foreign language. In K. R. Rose & G. Kasper (eds.), *Pragmatics in language teaching* (103–120). Cambridge: Cambridge University Press.
- Richards, J.C.& Rodgers, T. (2002). *Approaches and Methods in Language Teaching*. edition. CUP: United Kingdom.
- Roslina Mamat. (1999). Strategi Komunikasi Pertuturan dalam Bahasa Jepun di Kalangan Pelajar-Pelajar di Universiti Teknologi Malaysia Kuala Lumpur. Disertasi Sarjana, Universiti Malaya.
- Roslina Mamat, Normaliza Abd Rahim & Hazlina Abdul Halim. (2012). Celahan DalamPerbualan Pemandu Pelancong Malaysia Dan Pelancong Jepun. *GEMA Online: Journal ofLanguage Studies*, 12(3), 849–863.
- Sanimah Hussin. (2007). Strategi Komunikasi Lisan dalam Bahasa Jepun dalam Kalangan Pelajar-pelajar Bahasa Jepun di Universiti Putra Malaysia. Disertasi Sarjana, Universiti Malaya.
- Sanimah Hussin & Muhammad Alif Redzuan. (2010). Strategi Komunikasi Lisan dalam Bahasa Jepun dalam Kalangan Pelajar-pelajar Bahasa Jepun di Universiti Putra Malaysia Mohd Azidan Abdul Jabar, Lim Sep Neo, Yamato Eriko, Chong Fah Hing, Roslina Mamat, Pabiyah Hajimaming, Regis Machart & Lim Choon Bee (eds.), *My Language Your Language* (hlm. 235–251)*Serdang*: UPM Press.
- Suzana Ismail. (2004). *Communication Strategies in Japanese Language Interaction among Malay Students at the University of Malaya*. Disertasi Sarjana, Universiti Malaya
- Willems, G. M. (1987). Communication Strategies and Their Significance in Foreign Language Teaching. *System*, 15(3), 351–364.